

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:41
sssjournal.com

pp.4423-4437
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 07/07/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 30/08/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 30.08.2019

PERDE ROMANI'NDA PERDEYE YANSIYAN PARANOYA ¹

PARANOIA REFLECTED ON BOARD IN PERDE NOVEL

Dr. Öğretim Üyesi. Özber CAN

Necmettin Erbakan üniversitesi-Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Alman Dili ve Eğitimi Bölümü, Konya/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1690>

Reference : Can, Ö. (2019). "Perde Romani'nda Perdeye Yansıyan Paranoya", International Social Sciences Studies Journal, 5(41): 4423-4437.

ÖZ

Bu çalışma, yabanda işlenen bir cinayetin roman kurgusuna alınmasını ve dilin materyal unsurlarına dayanarak çözümlenmesini inceler. Göçle başlayan bir edebiyat, toplumsal sorunları derinleştiren yabancı düşmanlığının aşığılama, dışlama, taciz, şiddet ve cinayeti işlemeye başlamıştır. Hapçılarının, torbacıların, serserilerin, ırkçıların oluşturduğu çeteler sokağı ve toplumsal hayatı, birlikte yaşamayı tehlikeli hale getirmiştir. O tehlikenin daha çok Türkleri etkilemiş ve bir Türk kızının tecavüz edildikten sonra vücuduna beton blok bağlanarak derin bir gölete atılmış olması dikkat çekicidir. Cinayeti çözümleyebilmek için Türkiye'den davet edilen polis şefi, araştırma esnasında yardımcısına aşık olmuştur. Alman cinayet masası şeflerinin araştırmayı ve bulguları alay konusu yapması, gizli ırkçılığı düşündürmüştür. Kanıtlar üzerinde yürütülen tartışmalar sonuç getirmeyince, talihsiz olaya özgü çizimler projeksiyona yansıtılmıştır. Soruşturma, ifade ve kanıtlar sokak serserisi bir Alman'ı gösterirken, Türk polis şefi ve Alman yardımcısı çetelerin küfürleri arasında aşık çift olarak oradan ayrılır. Dil, tematik olgu, olay örgüsü, karakterler, zaman, mekân, gerekçe ve veriler yabanda işlenen bir cinayeti, yabanda başlayan aşkı anlaşılmaya açacaktır. Ne de olsa acımasızlığın ve aşkın ne zamanı vardır ne coğrafyası.

Anahtar Kelimeler: Perde, paranoya, şiddet, kriminal kurgu, Feridun Zaimoğlu.

ABSTRACT

This study examines the novel fiction of a murder committed in the wild and the analysis of language based on material elements. A literature that began with migration began to commit humiliation, exclusion, harassment, violence and murder of xenophobia which deepenes social problems. Gangs street made up of pillers, drug dealers, hooligans and racist and their social life made living together dangerous. It is noteworthy that the danger affected the Turks more and that a Turkish girl was raped and thrown into a deep pond with concrete blocks attached to her body. The police chief invited from Turkey to resolve the murder, has been in love with the investigation assistant. The German homicide chiefs mocked the investigation and this caused to think hidden racism. When the discussions on the evidence failed, the unfortunate event-specific drawings were projected. Investigations, statements and evidence point to a stray German, while the Turkish police chief and his German assistant leave as a couple in love between the curses of the gangs. Language, thematic phenomenon, plot, characters, time, place, justification and data will lead understanding of a murder in the wild and the love that started in the wild. After all, cruelty and love are timeless and placeless.

Keywords: Board, paranoia, violence, criminal fiction, Feridun Zaimoglu.

¹ Bu makale, Dr. Öğretim Üyesi Özber Can tarafından Feridun Zaimoğlu'nun Leinwand (Perde) ve Zwölf Gramm Glück (Oniki Gram Mutluluk) Adlı Eserlerinde Sözdizimsel ve Anlamsal Öncelemeler başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Edebiyat, hemen her konuyu sözden anlatıya taşıma özelliğiyle insanı merkez alır. Onu ve çevresiyle ilişkilerini kurguya, eserin tematiğine taşır. Sanatçıya bizzat kendi anlatıcılarının ağzından söyleme, gelişmelere onların bakış açısıyla bakma imkânı verir. Okura onlarla seslenir, söylemin anlaşılmasını sağlar. Çünkü insanın adım attığı yerde izleri, izlerinde doğruları ve yanlışları vardır. Anlatılar insandan toplum ve kuruma, hatta doğrudan soruna değişirken, hemen hepsi bir gerekçe, bir zaman, bir karakter ile yere basar. Onları bütün olarak sürükleyen dil, olay örgüsü ve mekâna eklenir. Türklerin 1960'lı yıllarda Avrupa yönünde göçüyle başlayan yaban hikâyesi, ezberlenen kelimeler ve cümlelerle anlatılmaya başlanır. Almanya ağır savaş yıkıntılarını ortadan kaldırma, ekonomi ve sanayi ivmesini hızlandırma amacıyla işçi çağırmış; binlerce Türk bir miktar birikim yapıp geri dönme düşüncesiyle bu ülkeye göçmüştür. Ne var ki köyden metropole göç, büyüyen ekonomik nedenlerle iletişim, özlem ve konut sorununu bastırmıştır. 1973 Petrol krizinin gelişmiş ülkeleri, Avrupa'yı, sanayi, iş ve istihdam alanları oluşmamış Türkiye gibi ülkeleri derinden etkilemesi, ikinci kuşağı arada bırakmıştır. 1990'larda iki Almanya'nın birleşmesi ve yatırımların Doğu'ya kayması, ülkenin gelişme ivmesini yavaşlatmış, sosyal refahı düşürmüş, işsizlik ve gelir yetersizliğinden söz edilmeye başlanmıştır. Sorunlar adeta bir kartopu halinde Türklerin eline verilmeye çalışılsa da onlar giderek artan yabancı yoğunluklarının sorunlarla anılmaya başlamasını lise ve yükseköğretimleriyle, meslek edinimleriyle, girişimcilikleriyle aşmışlardır. Yabanın çekiciliği üçüncü kuşakla alışkanlığa dönmeye başlarken, ırkçı eğilimler yabanda yaşamı acılaştırmadan çekinmez. Ancak sorunları fırsata dönüştürmek Türkler için zor değildir. Daha fazla işgücü harcayarak konut, işyeri almış, oluşturdukları aile kasası dayanışmasıyla kredilerini ödeyebilmiştir. Onlar arasında işini kaybeden, geri dönen ve yuvası dağılanlar da yok değildir. Buna rağmen göç kuşakların orada yerleşikliğine dönmüştür. Dünyayı küresel ölçekte etkileyen teknoloji yarışı, üretim, pazar arayışı ve soğuk savaş, sosyo-ekonomik tedirginliği Almanya'da da artırmış, sokaklar karşı çete guruplarının oluşumuyla eski güvenini kaybetmiştir. Şiddet, taciz, tecavüz ve cinayetlerin Türkler üzerine yoğunlaşması, Avrupa'nın demokrasi ve insan hakları savunuculuğuna gölge düşürmüştür. Haklı tepki edebi eserlere konu olmuş, siyasi tepkiyi getirmiştir. Feridun Zaimoğlu gizli kalan cinayetlerden birkaçını *Perde*** (Leinwand-2003) adlı romana almış; kriminal kurguya sığdırılan talihsizlik komedi yanıyla perdeye yansımıştır. Yazarın sanatçı yanına işaretle eklenen resimler, şiddet eğilimlerine pek duyarlık göstermeyen Alman kurumlarına birer göndermedir. Ne de olsa Almanya olanca şatafatına rağmen insanın bedelini hayatıyla ödediği bir ülkeye dönüşmeye başlamıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç – Göçmenlik - Paranoya

Göç ve göçmenlik, insanı hayatıyla sınıyan sosyal bir olgu. “Toplumsal, ekonomik ve kültürel değişimlere eşlik eden ve nüfusun mekânsal dağılımını yeniden şekillendiren bir dinamik” (Sirkeci ve Yüceşahin, 2014: 2) olması, göçün gerekçe ve etki alanını açıklar. Göç sosyo-ekonomik nedenlere bağlı olarak zamanla yatsınca da çağın olumsuz gelişmelerinin bir sonucudur. Nedenleri ve mağdurları arasındaki gerçek, öteki olarak yaşamaya başlamanın zamanla doğal asimilasyona dönüşmesidir. “Göçmenlerin yeni katıldıkları topluma eklenerek, o toplumun bir parçası haline gelmeleri” (Unutulmaz, 2015: 143) göçmene özgü genelgeçerliği doğrular. Gelişmiş ülkelerde modernizmle başlayan hızlı değişimler, hep yeniyi aratmış; toplumlar göçle çokkültürlü yapılara dönüşmüştür. Bugün dördüncü kuşağı oluşturmuş olmalarına rağmen Türkler Almanya'da bu gerçeğin orta yerindedir. Ne var ki modern hayat tarzlarıyla *Almanya'da Yabancı, Türkiye'de Alamancı* imajıyla iki kimliği yaşamaktadır. Dışlanmaları ve aşağılanmalarıyla kültürlerine sarılsalar da doğal asimilasyonla

kimlik kaybı içindedirler. Toplum dışına düşmüş olmalarını grup oluşumlarıyla tepkiye dönüştürürken gasp, şiddet ve uyuşturucu satışına bulaşarak sosyal hayatı da sarsmaktadır. Alman ve diğer yabancı kökenli gençlerle birlikte nefret ve şiddet üreterek güven ortamını kıran davranışlarıyla adeta birer paranoyağa*** dönen yeni kuşak, çokkültürlü toplum yapısı içinde giderek çoğalmaktadır. Çünkü yabancıya

** **Leinwand:** Türkçe'de keten bez, kaput anlamına gelir. Esere yansıyan bu anlama, İslâm inancında ölen kişiye yıkandıktan sonra üç kat halinde kefen olarak biçilme, giydirilme ve böylece toprağa verilme anlamı da eklenir. Ayrıca, üç kat kaput üzerine kabaca çizilmiş resimler, görüntü olarak yansıtıldığı projeksiyon perdesiyle bütünleşir ve esere kriminal komedi algısı katar. Kapaktaki tabutun kann rengi bir kumaşla kaplanması, şiddete yönelik bir imgedir. Eserden ve diğer yabancı kaynaklardan yapılan alıntılar tarafımdan Türkçeye çevrilmiştir. Bu makale *Feridun Zaimoğlu'nun Leinwand (Perde) ve Zwölf Gramm Glück (Oniki Gram Mutluluk) Adlı Eserlerinde Sözdizimsel ve Anlamsal Öncelemeler* başlıklı doktora tezinden oluşturulmuştur.

*** **Paranoya,** düzenli ve sürekli sabuklamalar, bencillik, güvensizlik, kuşku ve bilinçsiz suçluluk duyguları yoğunluklu bu ruh hastalığı, genellikle savunmacı kişiliklerde görülür. “Paranoya, hiçbir kanıt olmasa da kişinin tehdit altında olduğuna inanmasıdır. İzlendiğine, dinlendiğine, zarar

karşı hissedilen nefret, kısır döngülü bir paranoyayı doğurmakta, paranoya şiddeti getirmektedir. Zaimoğlu, göç olgusunun ve diğer sosyal sorunların bu bağlamda Türkler üzerinden işlenmesine izin vermez. Romanda neden ve sonuçların kavramlarını öncelerken, şiddetin önüne geçilememesini kriminal komedi ile alaya alır. Bu noktada kültürel dejenerasyona bağlı olarak yabancılaşan, suça bulaşan Türkler de yok değildir. Ancak ne onların yer altı dünyası, ne de diğer yabancı kökenli ve Alman gençlerin ürettiği vahşet, Türklerin Almanya'nın gelişmesine verdiği olumlu katkıyı ve imajını kırabilir. Toplum dışına düşmüş olsa da insanın her coğrafyada kendi kültürel yaşam anlayışıyla kabule ihtiyacı vardır.

2.2. Gerekçe

Göç hemen hiçbir çağda insanı bunalımından arındırmasa, bedensel-ruhsal yıkıma uğratsa da güvenlik ve ekonomik kaygılarla toplumların yapısal değişiminde etkili olmuştur. Öyle ki değişimde fırsat alanı açtığı, sınıf değişimini hızlandırdığı gibi, “sahip ol(a)mama durumu, sahip olma isteği ile yer bulma çabasının göçle gelenler açısından hayati öneme sahip olması, göçenlerin risk alma düzeyini yükselttiği” (Ekici ve Tuncel, 2015: 11-12) de eklenebilir. Buna karşılık göçle birlikte kırsala özgü yaşam eğilimi şehirlerin kültür ortamını çoğaltarak modern topluma uyumu geciktirmektedir. Böylece yabancı imajı olumsuzlaşmakta, sorun siyasallaşmaktadır. “Göçmenlerin asimilasyon politikaları aracılığıyla eritilerek kendisi olmaktan çıkartılması” (Ekici ve Tuncel, 2015: 18) yönünde uygulanan politikalar yabancıyı inancı, düşünce ve hayalleri, tutum ve davranışlarıyla etki altına almakta; psikolojik travmalar üretmektedir. Diğer bir deyişle; “sosyal ve kültürel alandaki farklılıklar ile ekonomik alandaki menfaat çakışmalarının siyasal alana taşınarak, siyasal alanda karmaşık bir mücadele zemini oluşturması” (Ekici ve Tuncel, 2015: 19) radikalleşmeyi artırmaktadır. Bu açıdan göç-uyum olguları, “anlamı ve erişilme yolları sürekli evrilen, içinde bulunduğu tarihsel-siyasi-sosyal-hukuksal bağlama son derece bağlı ve bağımlı, ‘siyasi içerikli bir toplumsal proje’ olduğu” (Unutulmaz, 2015: 144) ile anlaşılmalıdır. Türkler bir arada kültürlerini yaşama ve zaman içerisinde iletişim kurabilecekleri gibi iki temel gerekçe ile kendi mahallelerini oluşturmuştur. Uyum sürecine direnç oluşturduğu varsayımıyla eleştirilerek gettolardan söz edilmiş olsa da insanın en temel kaygısının güven olduğu bilinmektedir. Buna rağmen kültürel unsurların ve beklentilerin karşıtlık oluşturduğu üzerinde durulması, eleştirel bir tanımla özetlenebilir. Bu tanım, “Paralel yaşam tarzı bir taraftan bireylerin kendi tercihleri olarak karşımıza çıkarken, Alman devleti için ise uyumun önündeki en önemli engel olarak görülmektedir...” (Adıgüzel, 2011: 51) algısını açığa vurmaktadır. Oysa robotik teknolojinin iş-istihdam alanlarını daraltması, konut, eğitim ve sosyal refah sorununun, *Türk Mahallesi* (Berlin) örneğini çoğaltması, Almanya’da yaşanan olumsuz gelişmelerin dün olduğu gibi bugün tedirginlik verici olmasına dayanır. Yasal düzenlemeler umudu doğal asimilasyona bıraksa da hızlanan sadece kültürel dejenerasyondur. Feridun Zaimoğlu, tedirginliği artıran bu olumsuz yabancı algısını, “politikacılar uyumdan söz ettiklerinde gözlerinde öncelikle bir Türk’ü canlandırıyorlar” (Der Spiegel, 20.11.2000: 68) tespitiyle doğrular.

Göçün gerekçesi, sayısal büyüklüğü ile de bir belirleyicidir. Çünkü bireysel ya da kitlesel göçler, süreç bağlamlarıyla farklı sonuçlar doğurmaktadır. “Özellikle siyasal iktidarların karşılamada zorlandığı veya karşılayamadığı kitlesel göç dalgaları mekânsal, sosyal ve siyasal birçok karmaşık sorunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır” (Li ve Frieze, 2012: 5-8). Almanya’da yabancı yoğunluğunu oluşturan Türklerin konumunu da açıklayan bu yaklaşım, sürecin siyasallaştırıldığını göstermektedir. Banliyölerden şehre yönelen uyum çabası, modern toplumun normlarında değerlerin yozlaşmasına dönüştüğü için mahalle anlamını korumaktadır. Bugün farklı nedenlerle yaklaşık 15 milyon yabancıya yaşadığı Almanya’da, “beş kişiden biri yabancı kökenlidir” (Jeppesen ve Çakır, 10.09.2012) ve büyük çoğunluğu mahallede oturmaktadır. 1960’lardan bugüne yabancı sayısının katlanarak artması ve buna koşut olarak yabancı düşmanlığının yükselmesi, hemen her kökenden yabancı için bir gerekçe, Türkler içinse olumsuzlukların suçlu önyargısına dönüşmesidir. Mustafa Çakır bu yanlışlığı bir tespit ve soru ile şöyle özetler:

Ülkede yaşanan olumsuz bir gelişmede parmak ilk olarak Türk ya da Müslüman gençlere çevriliyor ve Türk gençleri ‘potansiyel fail’ olarak suçluyor. Sorun Türk gençleri mi? Yoksa eğitim görmüş olmalarına rağmen sadece yabancı oldukları için dışlayan ve onlara iş vermeyen anlayışlar mı?..(Çakır 2012: 37-38).

Böylesi durumları fırsat bilen ırkçı eğilimler konut, işyeri ve cami kundaklamalarıyla, Ludwigsburg sabotajından (1981) bugüne yüzlerce Türkü hem katletmiş hem de zanlı göstermiştir. Gürsel Köksal bu bağlamda bir araştırmasında, “aşırı sağcıların 1990’dan bugüne kadar 200 insanı öldürdüğünü, sayının sivil

göreceğine dair endişe hali olan paranoya; abartılı gurur, bencillik, kuşku ve güvensizlikle kendini gösterir... Uzun süreli paranoya, şizofreni gibi zihinsel bir bozukluğun belirtisi olabilir ya da uyuturucu kullanımı, demans veya beyni etkileyen diğer tıbbi durumlardan kaynaklanabilir. Belirtileri arasında korku, öfke, abartılı şüphe, aldatılma ve alay edilme korkusudur.” (<https://www.medikalakademi.com.tr>) (Erişim: 28.07.2019)

toplum kuruluşları ve araştırma kuruluşlarının verilerine dayandığını, polisin resmi verilerine göre bu sayının daha az beyan edildiğini” (Köksal, 24.11.2016) ortaya koymaktadır. Çoğu talihsiz gelişme farklı masaların araştırmalarıyla sürdürülse de giderek artan şiddet ve derinleşen asimilasyon argo, uygunsuz ifade ve mizah karışımıyla edebiyata konu olmaktadır. Göçün edebiyata kaynaklık ettiği gibi kriminal kurguya da yansması, sorunun vahametini gözler önüne sermektedir.

3. Yöntem ve Bulgular

Betimsel araştırma modeline dayanarak yürüteceğimiz çalışmamız, nitel araştırma tekniği ile esere ve yazarın söylemine yakınlaşma örnekliliği oluşturmaktadır. Türklerin Almanya’ya göç nedeni, süreci ve sonuçları ortada olduğu halde, türlü mağduriyet sonucu doğan Niçin? Nasıl? Ne şekilde?.. sorularına romanda cevap aranmaya çalışılacak, şiddete duyarsızlığın karşıtlığı artıracığı üzerinde durulacaktır.

3.1. Yazar - Eser - Dilsel Unsurlar

Feridun Zaimoğlu, anne kucağında Almanya’ya geldiğinde altı aylıktır. Berlin’de yaşadığı beş yılı hiç hatırlamasa da ilköğretimde maruz kaldığı aşağılamaları asla unutmaz. Bir öğretmeni sayesinde alt sınıfa gönderilmekten kurtulması, bulaşıkçılık yaptığı sürede uğradığı aşağılanma ona dil sorununu aşma ve yükseköğrenim idealini kazandırır. Zaimoğlu, bu azimle tıp ve sanat öğrenimi görür. Maruz kaldığı ve tanık olduğu pek çok olay, onun edebiyata yönelmesini sağlar. Sanat guruplarıyla tanışarak çevresini genişleten yazar, Cınai Şebeke Hip-Hop (Cartel) gurubu üyeleriyle şarkı sözleri üzerine konuşurken, Ali’nin ‘Türkler Almanya’da eziliyor. Biz bu kadar didiniyoruz, sesimizi duyan yok. Bu Kiel çıkmaz bir sokak...’ içerikli uzun konuşması ve öfkeli sözleriyle tahrik olur. Çakan kıvılcımla toplum dışına düşmüş Türk erkeklerin ve kadınların hikâyelerini dinler, ses kaydı alır, argo ağırlıklı sözleri filtre etmeksizin kaleme almaya başlar. Böylece *Kanak Sprak* (1995), *Abschaum* (1997) ve *Koppstof* (1998) doğar. Alman dilinin yapısını sokağın diliyle bozan bu üç eser, alt kültür metropol diliyle çevirmenleri zorlar. Yazar, Sibel Arna’ya verdiği röportajda bu yaklaşımını, “uyruk pususuna düşmeyi reddeden insanlara sözcülük ettiği” (Hürriyet-Pazar, 30.01.2005) ile açıklar. Türk kökenli Alman kimliğiyle bütün yabancılar adına öykünmesi, sokağın dışlayıcı ve şiddet eğilimli anlayışlara teslim edilmemesini fısıldar. Alman toplumunun tavrını ve verdiği tepkiyi aynı söyleşide şöyle özetler:

Klişeleşmiş dışlama ve aşağılama hatasını itirafa zorlamak Alman toplumu için olmayacak şeydi. Biz Almanya’da acayip bir kavga içindeyiz. Asimilasyon kavgası sürüyor. Almanlar Türklere ‘Bize ayak uyduracaksınız. Size baktığımızda aynaya bakmış gibi olacağız’ diyorlar. Bu delilik. Karşı koyuyoruz. Benimki bireysel bir bakış açısı. Zorbalığa karşı tepki veriyorum (Hürriyet-Pazar, 30.01.2005).

Anadolu motifli, el örgüsü kazaklarla büyüyen Zaimoğlu, toplumun alt katmanından gelerek yıldızlaşmış futbol ustası Pele’ye, dünya şampiyonlukları ve kişiliğiyle yücelmiş Muhammed Ali’ye özenini başarmıştı. Ayrıca göçmenlik ruhunu bunaltan köken aşağılanmasını kırmasıyla Malcolm-X’e benzetilmiş, yaşananları apaçık kıyaslaması ve *Kuramlar dünyası bana göre değil...* çıkışıyla Milan Kundera’ya yakınlaşmıştı. Hakkı yenilen kuşakların hesabını edebi eserlerle sormasıyla bir idol olmuş, güncel hayatın güzellikleri ve pisliklerini iç içe anlatarak siyasi iradeye göndermelerde bulunmuştu. Doğrudan alt ve orta katmana ulaşmayı önemsemesi ve söyleminin anlaşılmasıyla yerleşik yargıya bağlı olarak Türk kalıbına sığdırılmasa da önemli edebiyat ve sanat ödülleriyle lâyık görülmüştür. Daha da önemlisi katıldığı bir eylemde kapıları önünde tartaklandığı Berlin Üniversitesi’nde Fahri Doktora payesine lâyık görülmesi, İtalya’ya sanatta Almanya’yı temsil etmek üzere görevlendirilmesiydi. Ona göre geldiği kent kültür ortamını bilmeyen ilk kuşaklar doğrudan sanayi toplumu ile karşılaşarak, ağır bedeller ödemişti. Yaşanılan hemen her olay ya da gelişme kaleme alarak kuşakların haklılığı kadar Alman toplumunun anlaması gerekenleri de ortaya koymalıydı. Böylece, “Almanlar birlikte yaşadıkları kültürün insanlarını tanıma, yeni bakış açıları edinme, ülkelerindeki kültürel zenginleşmenin farkına varma, kendilerini tanıma, yanlışlarını bulma ve doğru bildiklerini yeniden sorgulama” (Polat, 1992: 12-13) imkân bulabilirlerdi. Zaimoğlu, göçmenlik olgusuyla doğan sorunları kendine özgü bir kıvamla işlemeyi başarmıştı. Göçmenliği geride kalmış olsa da melez kimliği ve sivri diliyle o da bir göçmendi ve değişen koşullarla birlikte gözlem ve izleklerini güncelleyebilmişti. Diğer bir deyişle, kökenini yadsımsızın edebiyat kapısını ardına aralayarak hemen her eserinde sözün tonunu ve anlamını yükseltmişti. Onlar arasında, “Perde romanında kriminal komedi tarzıyla cinayetlerin, uyuşturucunun yaygınlaşması kuşkusuna parmak basar. Toplumsal çarpıklığın daha çok etkilediği gençler, eserde kuşak değişiminin hem kahramanları hem mağdurlarıdır. Onların yaşamını rastgele aşklar renklendirir” (Can, 2007: 87). Yaban duygusunu trajik olaylarla içselleştiren eser, derin yapıları (Tiefenstruktur) ve üst yapıları (Oberflächenstruktur) ile bütünlük içindedir. Anlatıda tek bir gerçek üzerinde durmayan yazar, hayatı zindan eden pek çok ayrıcalığa değerir. Kuşak değişimiyle derinleşen

toplumsal çarpıklıkları, bunlara duyulan kayıtsızlıkları, arka sokakların karanlık, uç yaşantılarını kriminal anlatıya taşıyan roman, “banliyölerin uygunsuz olaylarını, yabancı nefretini” (Zaimoğlu, 2004: 17) birleştirir.

Perde, doğal anlatıyı şiddet, madde bağımlılığı, taciz, tecavüz ve cinayete yükseltir. Madde dağılımının yoğunlaştığı sırada büyük bir diskoteğe yapılan baskın, bir Türk kızının uyuşturucu tuzağıyla tecavüz ve öldürülmesi, bağımlı bir gencin uyku tulumu içinde yakılması, bir genç kızın vücuduna beton bloklar bağlanarak orman göletine atılması kurguya alınmış, sonuçsuz kalan araştırma duygusal bir yakınlaşmaya dönüşmüştür. Eserin dili, yapı ve anlam bakımından kriminal araştırmaya koşut olarak akar. Toplumsal çarpıklığın ortasında, “her söylemin geniş anlamda bir anlatı” (Yücel, 1982: 101) olmasından yararlanarak, “iki çevrenin, iki dilin, iki kültürün birbirine işleyerek, öfkeli, kafa tutan, benim diyen, teslim olmayan, yaşam hakkını arayan ve savunan bir tavır” (Pazarkaya, 2001: 68) eserleşmiştir. İşsizlik, tekdüzeliğin getirdiği bezginlik ve ruhsal yorgunluk, bunalım sendromu gibi metaforlar ve eser sonundaki taslak çizimler, bir çeşit yön bulma örnekleridir. *Kanak Dili*^{****} (Kanakisch) toplumun kıyısına düşmüş gençlerin düzensiz, saldırgan, ağır ifadeleri, hakaret dolu sözleriyle *Perde*'ye de sinmiştir. Ses, yapı ve sözlük bilimi açısından eksilteli, eklemeli, anadil mantığına dayanan, Türkçe kelime ekli yapılar ve anlamlara yüklenen ironi, kriminal kurguyu yumuşatmaktadır. Kelime ve kelime öbekleri *Kanak* ağızlı bozuk yapılar, kriminal temayı komediyle birleştiren cümleler kısmi çeviriler ve özetler halinde alıntılanarak, yapı görselliği sağlanmıştır.

3.1.1. Özgün Dilde Kelime, Kelime Öbeği Alıntıları

Dil bağlamıyla kriminal vakaları önceleyen kelime ve kelime öbekleri kamu dili yalınlığı, sokak dili kirliliğiyle iç içedir. Dilin materyal unsurları alt başlıklarla, yapı bozucu örneklerle zenginleşmiştir.

Bileşik İsimler: Devriye polisler, kriminal görevliler, uyarı atışları, Türk gaspçılar (Türkengangs), adi aynasızlar, faşist domuzlar, getto çocuğu, toy satıcı, (Gettokid, Jungdealer), uyuşturucu ticareti, dişi yanaşma, ölüm nedeni (Todesursache), darp, görev emri, gar karakolu, kötü muamele, alkol-uyuşturucu bağımlıları (Alkohol-, Drogen abhängig), güvenlik şeridi, sarma malzemesi (Verpackungsmaterial), paranoyak/asosyal tipler, torbacı (Kleindealer), kadın cesedi (Frauenleiche), projeksiyon sunumu (Diavortrag), aşırı tepki (Überreaktion...) (s.7,9,10,11,14,25,30,43,64,78,87,103,122,133,140,156)

Sıfat Tamlamaları: eingedeutschte Türke (Almanlaşmış Türk), garip araç, hasta gözlük yalayıcısı (kranker Brillenlecker), eine stark verweste Hand, asık surat, oksijensiz su, zehirlenme raporu (toxikologisches Gutachten), yeni iz, muhtemel cinayet suçu, psikolojik araştırmalar, iğrenç koku (unangenehmer Geruch), huzursuz edici gürlütu, baştan çıkarıcı parfüm (verführerische Parfüm...) (s.9,13,15,20,21,25,40,44,99,123,143)

Eylemli İfadeler: Uzlaşma önermek (Kompromiss vorschlagen), hapla zehirlenmek (mit Dope vergiften), uyuşturucu temin etmek (Drogen versorgen), rüşvet ödemek (Schmiergeld zahlen), onuru kırmak (Menschenwürde verstößen), iğrenç kokudan sarsılmak (sich vor Ekel schütteln), tasvip etmeyici bakış atma (mißbilligend ansehen), çarpıcı bir yüzü olmak (ein markantes Gesicht haben), haşince reddetmek (unwirsch abwinken...) (s.32,35,42,62,65,133)

Kalp İfadeler: Serseri serseridir (ein Penner bleibt ein Penner), lânet olsun (Scheißer...) (s.78,158)

Deyimsel İfadeler: Kendine güldürme (Mach dich nicht lächerlich), içeri atmak (in Knast bringen), birlikte uyuşturucu işi yapmak (Kohle mit machen), susmak altın (Schweigen ist Gold...) (s.35,72,126)

Yapay-Argo İfadeler: Kokainci, (Kokser), lazımlık karıştırıcısı (Nachttopfwühler), aynasız büyükbaba (Bullenopa), gizli birim/gizli görev (Undercoveragent/Undercovereinsatz), moruk (Alte...) (s.13,14,34,43,48,49)

Görüldüğü gibi kelime, kelime gurubu ve sözler Alman dilinin yapısına uygun olarak kullanıldığı gibi eserin tematiğine bağlı olarak kinayeyi ve bozuk yapıdır. Zaimoğlu, konuşmacılarının bu garip, travmatik, panik uyandırıcı ve ironik sözlerini, şöyle değerlendirir: “Benim için mükemmel bir sembol. Bir süre Almanya’da mizahın yalnızca homopetik dozda yapılabileceğini... siyasal, somut bir tutumun yanlış anlaşılması kuşatacağımı düşündüm. Bugün kültüre yönelik tahkirin göçmenleri içine aldığı unutulmamalıdır” (Zaimoğlu, 08.01.2003). Çünkü göç ve globalleşme tartışmaları arasında ikinci kimlikler

^{****} **Kanak Dili (Kanakisch)**, ayrımcılık görmüş, aşağılanmış yabancıların çokkültürlü sokakta oluşturduğu argo ağırlıklı, karmaşık bir dildir. Daha çok dışlanan genç kuşak yabancıların konuştuğu bu dilin, yapı ve anlam bağlamıyla eleştirilere rağmen Almancayı zenginleştirdiği, hatta Kreol dilin bir türü olarak benimsendiği hiciv, komedi ve eleştirel temalarla eserlerin kaleme alındığı görülmektedir.

öne çıkmış, yeni kuşağın sözleri bu kırılmanın belirtileri olmuştur. Köken kültürünün sokak diline yansıyan bu kısmı, pek çok yapıda kavramı içermesiyle, “Hollywood sahnelerini bir araya getirme” (Buchjournal, 2/2001: 13) şeklinde değerlendirilir.

3.1.2. Özgün Dilde Cümle Alıntıları

Söz, ton, anlam ve söylem yanı sıra *Perde* romanı, “Can sıkıntısı. Gece görevinin bir diğer adıydı.” (s.7) giriş ifadeleriyle türü ve hikâyesini ele verir. Eylemsiz, kısa cümleler, çalışma masasının üzerine konan ve oda anteniyle sadece bir kanal çeken küçük televizyonu kurcalama geceyi başlatır. Yer yer diyaloglara, iç konuşmalara dönüşen anlatı ateşli, deyimsel, soğuk, göndermeli, yabancı ifadelerle cümlelere bürünür. Eserin ilk cümleleriyle başlayan anlaşılabilirlik, olaylar örgüsüne yansıyan sokak diliyle yer yer bozulur. “Serkeş yinelemelerden çekinmeyen film dili” (Tagesspiegel, 16.01.2004) ile eser betimlemeler, benzetmeler, iç konuşmalarla yoğunlaşır. Karakterler kendilerini rahat ifade etseler de ikinci bir dünyada yaşadıkları sözleri, bakışları ve davranışlarıyla ortadadır. Nefret, argo ağızla birleşmiş, söz ve yapı bozulmuştur.

Argo-Deyimsel İfadeler: Argo, günlük konuşma dili dışında kullanılan kendine özgü anlamları olan ifadelerdir. Siz beni alaya almak istiyorsunuz. (Sie wollen mich verarschen; Sie verarschen mich...) (s.44,157) Nefret gözlerine vuruyor. Size bir uzlaşma önereyim. Seni içeri atacağım. Kardeşlerini hapla zehirlemen keyifli mi? Türk delikanlı öfkeden patlıyor... (s.11,12,32,35,67)

Kısadan - Hatalı - Duraklı - Eksilteli Cümleler: Hadi-Hadi-Kus-Kus. Kanıtı tükür... Afrika'ya barakana dön... (Brechi-Brechi-Kotz-Kotz. Du spucken aus Beweismaterial... du gehen zurück in Busch von Afrika...) Burada büyük aynasız benim numaralarımı bırak!.. (...hör auf mit deiner 'Ich-bin-hier-die-grosse-Bullen-Nummer-Show') Sanırım bir aynasızın aradığı hiçbir şey yok burada. (Ich glaub nur, dass n Bulle hier nix zu suchen hat.) Ne haber, aynasız dede. (Na, Bullenopa...) Senin bir araban var. Sen bir aynasızsın. Sen birkaç genci yakaladın. Çok saçma. Onlar hiçbir şey yapmadı. Bizi ortadan kaldırmak istiyorsan, kendine başka birini ara. (Du hast ne Karre. Du bist ne Bulle. Du hast n paar von den Jungs hoppgenommen. Quatsch mit Käse. Die ham nix getan. Wenn du uns auspionieren willst, such dir n annern.) Yoksa sende uyuşturucu yok mu? Ağzında ne var, yoksa başka bir şey mi? Yoksa sende uyuşturucu yok mu? Ağzında ne var, yoksa başka bir şey mi? Ben senin için büyük bir şans, gökten bir armağanım. O işi ağzına yüzüne bulaştırıyor. Uyuşturucusu var ama bir şekilde sana bulaşmasına izin verme. (Oder hassu keine Kohle mehr. Hass noch was im Mund, oder was? Ich bin für dich ne große Schankse, n Geschenk des Himmels... Der versaut das Geschäft, ey. Kohle hatter, aba lass dich nich pimperm vonner Kannallie.) Ben köşeye gidiyorum...Sen bu rahat ülkede boş bir fahişesin... (Ich geh ma umme Ecke...Bist ne freie Nutte innem freien Land...) Sadece bir onluk. (Is ja nu eigentlich n Zehner nur noch.) On-Euro-Fahişe... (Zehn-Euro-Nutte...) Yemin ederim, yemin ederim, lütfen, lütfen, lütfen, lütfen, yemin ederim onu gördüm, dün bile. (Ich schwör's, ich schwör's, bitte, bitte, bitte, bitte, ich schwör's, ich hab sie gesehn, gestern noch.) ...Orada, canı Luis'in yanında biri vardı... Kanepede bir cesedi vardı, tam olarak reşit bile değil... Bütün parçaları topladı, akşam oldu. Elinde bir çuval ile diğerlerinin yanına parka gitti... Çuvalın her yerinde parmak izleri vardı... (Da wa ma eine, die wa mit m Luis, was so'n halber Buschindianer. Hat er ne Leiche auf m Sofa... Er, ein Sack nach m annern, innen Park... Waren Fingerabdrücke überall auf n Säcken... Ich hab n Scheisser gesagt, er soll mit m Scheiss auf-hör'n... Voll korrekt, Mann, voll korrekt.) (s.12,15,34,35,36,48,49,50,62,63,67,68,69,70,158,159)

Görüldüğü gibi eserde, “edebiyatın kendi nesnesine, yapıtın kendisine” (Ecevit, 2001: 112) yönelik anlam/yapı yaklaşımları yazarın kendine özgüllüğünü, anlam bağıntıları ve dizgesel ayrıntılar, “zaman, uzam ve kişi yerlemlerini” (Yücel, 1995: 20), yani retorik içkinliği düşündürür. Romanda tematiği besleyen madde, şiddet, tecavüz, cinayet, kefen, terapi gibi pek çok metafor, vaka kıyaslamasını, dolayısıyla anlamayı kolaylaştıracak, söylemin etkisini artıracak kertede etkindir. Bu etkinlik şöyle tanımlanmıştır. “Eğer bir resim 1000 kelimeye bedelse, bir metafor 1000 resme bedeldir! Bir metafor bir şey üzerinde düşünmek için kavramsal bir çerçeve sunarken bir resim sadece durağan (statik) bir tasvir sağlar” (Dur, 2016: 125). Bu açıdan eser Zaimoğlu'nun yazmak istediği, “plan, tasarı ve ret eksenli düşüncelerini, çoğunlukla kendi hayatını yansıtan bir ‘olay yeri’ romanı” (<https://www.faz.net/11.11.2003>) olarak okunabilir.

Yargılı İfadeler: Dil bir kültür unsuru olarak düşünce değişimi ya da yerleşmesi ile kasti farklı ifadelerle anlamlandırır. Romanda rastlanan birkaç yargılı ifade, imâ ağırlıklıdır. Kriminal şefi Horst Poelzig'in görev öncesi komiser Seyfeddin'e bu yolla sorduğu soru, şakayla karışık bir güvensizliği fısıldar. “-Kaç şüpheli vurdunuz? -Hiç. Sanırım siz yanlış bilgilere sahipsiniz.”(s.9) Yaşlı bir Alman'ın garda dinlenen askere lâf

atması, benzer bir yargıyı ele verir. Konuşmanın tarih ve insani anlayış değişimi kokması, oldukça anlamlıdır. Yazar, bazı şehir ve ülke adlarını andırarak türlü acılar yaşatılan insanlığa dikkat çeker. Olumlama bekleyen sorular havada kalsa da son iki cümlelerin davranış itibariyle insanlık dışı bir karşılığı vardır. Acımasızlık.

-Kosova?

-Asker başını sallar.

-Makedonya?

-Asker başını sallar.

-Bosna?

-Asker başını sallar.

-Kabil?

-Asker başını sallar.

-Doğu-Timor?

-Asker başını sallar.

-Filistin?

-Asker başını sallar. Saçmalık bu. Biz oralara hiç gitmedik ki...

-O ülkeler hakkında çok şey iştiliyor. Genç kızları mı tecrübe ettiniz, yoksa oğlanları mı?

-Siz bir domuz yavrususunuz?.. (s.66,67)

Acımasızlığın böylesi bir yansıması, göçün getirdiği talihsizliklerle örtüşür. Dilin aktarım gücü eserde, “ne ümidi gerçek getto edebiyatına ne de düz çizgide gelişen bir kriminal olaya bırakır” (Tagesspiegel, 16.01.2004). Cümlelerin, “reji talimatları kadar süssüz, öne çıkan diyalogların sahne bilgisi ve televizyon formatında” (FAZ, 11.11.2003) olması gerçek, duygu ve önyargılı yaklaşımları kırarak niteliktedir. Dilin yapı ve anlam kurallarına uymayan, “kulakları tırmalayıcı varyasyonlarla bir dilbilgisi anarşizmi” (Ost-West-Wochenzeitung, 26.05.2000) oluşturması, toplum dışına itilmiş gençlerin yanılıklarına dayanır.

3.2. Olay Örgüsü

Romanın konusunu oluşturan cinayetler araştırma, inceleme, soruşturma, kişi ve ifadelerle bağ halindedir. Uyuşturucu ağı ve sapıklığın uç örnekleri, bir genç kadının göl dibinde çürümüş, bir gencin uyku tulumu içinde yakılmış halde bulunması, bir başka genç kızın uyuşturucu-tecavüz-öldürülme sonrası parçalanarak ortadan kaldırılmaya çalışılması olay örgüsü çoğullaştırır. Bu kriminal örgüsüyle *Perde*, sadece diyalogları yavan, maskeli reji talimatlarıyla oluşmuş klasik bir cinayet romanı değil, üç perdelik bir oyun üzerine hazırlanmış koca bir sahnedir. İlk perde, komiser Karasu'nun serseri Remzi'yi tutuklaması ve gençlerin nefretini kazanması, ikinci perde bir evsizin uyku tulumu içinde yakması, son perde ise Lütjenburg yakınlarında bir gölde yirmibeş/otuz yaşlarında Doğu bloku ülkelerinden bir kadın cesedinin kime ait olduğu araştırması üzerine kuruludur. Gençlerin sürüklendiği ve içinde kaybolduğu duyarsız/ân'ı yaşama, günü yakalama (carpe diem) anlayışı, sanatçı hissiyatı ve bilimsel araştırma ile izah bulacaktır. Romancının, “kahramanı ile çirkinleşme yarışına girmemek şartıyla, her şeyi resmedebilir” (Mauriac, 1962: 41) olması, bağ kurgusu için bir zenginlik oluşturmuştur. Eserdeki, “Birkaç aydan beri hızlıca yaygınlaşan uyuşturucu ticaretini takip ediyoruz... Diskoteğin giriş kapısının önünde çok sayıda diskotek müptelası durmakta... Cesetten tam belirlenemeyen bir kanıt bulduk... Claudia bu gizli dağılım için kılık değiştirdi... Otopsi adamın kendi uyku tulumunda yakıldığını gösterdi... Fikrimize göre iki farklı sanatçı bilirkişi olarak kuşkusuz bu işi çözecektir...” (s.10,11,20,48,107,144) cümleleri, trajikomik olayların fotoğraf kareleri gibidir. Cinayetlerin faillerinin madde bağımlılığı çerçevesinde sorgulanması ya da yargılanacak olması, bozulmuş cesedin yaydığı kötü koku nedeniyle ihtiyaç duyulan soğutuculu araç yoksunluğu, kriminal sorunları eleştiriye açar. “Gitti teslim oldu. Terapi nedeniyle... Havalandırmamız iyi çalışmıyor... Ülke genel anlamda tasarruf tedbirleriyle yeni bir program ortaya koydu...” (s.71,99) cümleleri, durağan ekonomiye ve gelişmeye bağlanamayacak kadar önemli sorunlara parmak basar. Detaylı araştırma gerektiren bir dizi vâkâya piknik, araç-morg yoksunluğu eklenmesi, kriminal gelişmelere komik yaklaşımları ele verir. Ayrıca, komiser ve stajyeri arasındaki duygusal yaklaşım eserin kriminal havasını

yumuşatmaktadır. Senaryo formuyla genişleyen roman neden-sonuç çizgisine ve duygu akışına rağmen çözümü değil, doğal asimilasyonu sorguladır.

3.3. Karakterler

Türk insanının korunup kollanacak zavallı olmadığı düşüncesiyle sözlerini yer yer saldırgan tona yükselten yazar, karakterlerine kendi, “melankolik çılgın” (Der Spiegel, 24 März 2005) imajından fazlasını yükler. Romanda onları köken kimliği farklı karakterlerle bir arada işlenmesi, çok kültürlü toplum yapısının bir sonucudur. Bu birliktelik çerçevesinde hemen hepsi stereotip birer zorbadır. İletişimi tehdit edici, cebri iç konuşma ve diyaloglarla sürdüren gençler, “ırkçı, etnik, milli, sosyal, politik, dindar ya da meslek itibarıyla bir mezhebe bağlı guruplar olarak tanımlanır” (Hahn & Hahn, 2004: 20). Romanın ana karakteri, “Almanlaşmış Türk” (s.9) komiser Seyfettin Karasu, yardımcı karakter ise psikoloji stajyeri Claudia Preetz’dir. Komiser Karasu, bir yıllık bir değişimle kriminal şubede görev almış, “sorumluluk sahibi, sınırları güçlü ve zeki” (s.9) bir kamu görevlisidir. Bir deniz biyoloğu ile evli olması laborant, biyolog ve adli tıp doktorlarının aktardığı bilgileri analiz edebilmesini kolaylaştırmaktadır. Yardımcısı Claudia, 26 yaşında, ince uzun boylu, bakımlı, iyi giyimli genç bir kadındır. Komiser Karasu, sorgulama sonrasında karşısına gelen Türk gencini gördüğünde, şaşkınlığını yenememiş; “Arkadaşlarının gizli ırkçılığını anlamış ve gencin sorgulama sırasında dudaklarının patlayıp şiştiğini” (Tagesspiegel, 16.01.2004) görünce, hiçbir zorbaya ödün vermemeyi aklına koymuştur. Yorucu görevi esnasında ve sorgulamalarda duygularına yenik düşmeyen, iyimserliği ve soğukkanlılığı elden bırakmayan bir karakteri, bu görevin kendisine verilmesinde etkindir.

Potansiyel suçlu olarak mimlenmiş olsalar da karakterler arasında şiddete bulaşan gençler Türkler de vardır. Remzi, Kemal Ulli, Freibeuter, Mani ve Luis toplumun kıyısında ama kolay yaşamayı seçen gençlerden sadece bir kaçıdır. Hemen hepsi bağımlı birer torbacı, paranoyak serseridir. Kısır döngülü hayatlarını acımasızlaşarak yaşamaları talihsizliklerini derinleştirmiş, melankolik çılgına dönmüşlerdir. Kuşak değişimi izlekleriyle gençlerin serserice sürdürdüğü hayat, sanık ve failleriyle yeraltı dünyasını yansıtır. Örneğin, baskında uyuşturucu ile yakalanan Afrikalının konuşmak istemediği için madde poşetini yutması, komiser Karasu ve diğerleri arasında geçecek düelloyu başlatır. “Zenci barakalarının Voodoo hileleri bana sökmez... Afrika’ya, barakana dön...” (s.12) Yirmibeş gram uyuşturucu ile yakalanan Remzi, ilk sorgulamadaki sözleriyle ondan daha saldırgan ve nefret doludur. “Rezil köpek. Sen burada Almanlara dalkavukluk et ve ırkçı aynasızların işini yap. Biz Türk’üz, Efendi. Kardeşlerini satıyorsun.. Aptal aynasız domuz.” (s.13,37) Çetenin bir diğer üyesi Kemal onlardan geri kalmaz. “Eğer bizi satmak istiyorsan, başka birini ara. Aptalca, seninle tek kelime etmem...” (s.36) Karanlık dünyanın karanlık adamları aynı kaderi yaşamakta, kökenleri havada kalmaktadır. Düşünsel kutuplaşmayı ve şiddeti yansız (neutral) bakış açısıyla aktaran eser, “jest, mimiklerini, ağız geleneklerini, ifade tarzlarını olumlu bir anlatı düzenine getirerek, anlatıda yinlemeleri ortadan kaldırmayı” (Jugendarbeit, 10.12.1997) dener.

Eski, dökük kıyafetlerle garda görevlendirilen stajyer Claudia şüphe çekmeksizin, tepki göstermeksizin serserilerden bilgi toplayacak; bir direğe kelepçelenmiş halde her lâf atan, her konuşanla bir diğerine yaklaşacaktır. Garda ilk göze takılan serseri Ulli’dir. Dilenme, kandırma ya da gaspla topladığı paralarla maddeye ulaşan, yaydığı pis kokudan dolayı terk edilen yemeklere çöken, çevresini gözleyerek genç stajyere ulaşmaya çalışır. Rolü ve davranışları, dikkatleri üzerine çekmeye fazlasıyla yeterlidir. “Bu fakire birkaç kuruşun var mı?.. Sadece birkaç kuruş. Lütfen efendim... Moruk, savcıyla sorunlar falan?..” (s.46,47,48) Hedef müşteri belirlenmiştir. Onun oradan ayrılmasıyla terk edilmiş diğer bir yemeğe çöreklenen Freibeuter, döke saça yerken lâf atar Claudia’ya. “Beni burada durdurabilecek bir güç yok... Arkadaş her şey, haplarla şırıngayı ısıttı ve iş tamam... Sen bir fahişesin, bu açıkça belli... Arkadaşım epeydir yok, ne yaptığımı bilmiyorum... Ama benim bir mesleğim, işim var. Dilenme sadece göz boyama... Dağıtım işi bana Manni’yi kazandırdı... Manni ve ben taşıyıcıyız. Ta ki bir fahişe bulununcaya kadar... samimiyetle, yanımda fahişelerden başka tipler istemiyorum... Manni bana kısa, kolay bir beceri kazandırdı. Altın vuruşta kanında bir ritim olur, aksi halde çömelen bir mumya gibi gelirsin kendine, günler gelir, günler geçer ama hayatta bir canlılık yoktur, insanın buna dayanmayı öğrenmesi gerek...” (s.50,51,53,55,56,57,58) Bu arada Ulli, tebessüm ederek Claudia’ya yeniden yaklaşır, bir Türk babaya ve oğluna yardım ettiğini anlatmaya başlar. Amacı tahrikle onu çözmek, en azından kim olduğunu anlamaktır. “Çok minnettardı, ufacık bir bilgime yirmilik verdi... Mal varsa, benim büyük satıcım sensin... Kimse sizi ciddiye almıyor değil mi? Bayağı gar serserisi, suçlu bir on Euro’luk fahişe, suçüstü yakalanmış bir mağaza hırsız, saldırgan bir Junki turtası...” (s.62,63) Garda yürütülen psikolojik görev, komiser Karasu ve stajyer Claudia arasında şaka yollu diyaloglarla yumuşatılırken, söylem dolaylı/yüksek tonda söylenen sözlerle güçlendirilir.

- Kelepçelenmiş güzel bir sarışın psikolog, yaşlı bir Türk kriminalden daha çok hoşuma gider.
- Demek öyle. Siz bir sapıksınız...
- Cinsel tacizinizi çekmek zorunda değilim...
- Sadece samimi olmayı deniyorum...
- Aptal şey...
- Güzel kısraklar korumamı hep iyi bulmuştur.
- Küstahlık...
- Bir fahişe. Süpermarkette çalar, yakalanır, mağaza sahibinin burnunu ısırır. Böylesini duydunuz mu?
- Tam anlamıyla arsız bir cebbar...
- O bir sadist. Tam anlamıyla sapık bir aynasız domuz..." (s.63,64,65)

Yaşlı bir Alman, bir askerin de tanık olduğu olay, bir Türk delikanlısının öfke ile içeri girerek Ulli'nin yakasını kavraması ve bıçağı gırtlığına dayaması ile az da olsa aydınlanır. Genç adam kız kardeşi hakkında bilgi almak istemektedir. Şiddete bir doz alay eklenmesi, kriminal imge açıdan tesadüfi değildir.

- Ne alay ediyorsun, keş herif. Babam kızını arıyor ve sen onu çıkmaza gönderiyorsun... Seni deşerim, adam, seni dümdüz ederim, aptal herif.
- Yemin ederim, yemin ederim, lütfen, lütfen, lütfen, lütfen, yemin ederim, onu gördüm, dün de.
- Yalan söylüyorsun, yirmi Mark için bize yalan söylüyorsun. Aptal herif.
- Mark değil, Euro, ey.
- Yirmi Euro, aptal herif. Böylesine rezil.
- On Euro sadece. Özel teklif. (s.67)

Ulli'nin cebinden çıkan fotoğraf, baba oğlu umutlandırır da tartaklanan Ulli, bütün caniliği, bir vahşeti anlatmaya koyulur. Claudia uyuşturucu, tecavüz, cinayet tuzağının bir can daha almasıyla sarsılmıştır.

Daha da beteri oldu. Tam doz madde. Küçük kızlar hiçbir şey bilmez. Ne gelirse yudumlar. Önce tecavüz ve sonra madde... Orada acımasız yamyam Luis'in yanında biri vardı. Hemen hemen ondört, en fazla onbeş. Diğerleri gibi çok fazla maddeye sahip olduğu için, ihtiyaç gereği yakınlaşarak satış yaptığı için Luis'e yaslanmış halde oradaydı... Bazen hepsi Luis'in mezbelelik evinde toplanırdı. Luis, küçük kız, hatta pek çok yeni yetme mega parti yapardı... Kafaya bir darbe... Kanepenin üzerinde bir ceset, kesinlikle reşit değil. Ve evde bir yığın uyuşturucu... Bordumdan bir kuyruklu testere getirdi... Bir bıçak getirdi... Bütün parçaları bir araya getirdi, hava karardı. Bir çuval ile diğerlerinin yanına parka gitti... Ertesi akşam hâlâ uyuyordu ki aynasızlar uyandırdı. Çuvalın her yerinde parmak izleri vardı... Tabi ki bu bir cinayetti... Basit bir aşırı doz değil. Aynasızlar bulmacanın başındaydı. Luis'e ne yapacaklardı? Hiçbir şey yapmamıştı aslında... Kapalıya gitti. Terapi nedeniyle... (s.68,69,70,71)

Stajyer Claudia rol ustalığı ile kurbanı, katili öğrenmiş, öldürülen kızın fotoğrafın komiser Karasu'nun eline geçmesini sağlamıştır. Üçü arasında geçen konuşmaya kızın babasının da katılması, caniliğe aile sorumsuzluğunun da eklenmesini getirmiştir.

- Şu kaybolan Türk fahişesinin fotoğrafı. Moruğun sana verdiği.
- Olur. Madde ile takas olabilir.
- Bu kanıt. Bu kız bilgileriniz neticesinde cezalandırıldı...
- Şuradakiler. Onlar küçük kızın babası ve ağabeyi.
- Bu, sizin kızınız mı?.. Kızınız Almanya'da yasa dışı mı bulunuyordu?
- Yasa dışı mı? Bu ne demek?
- Hayatını nerede kazanıyordu? Kız kardeşi kriminal anlamda suça bulaşmış... Kız reşit değil, ve evet ise bakım sorumluluğunu eğitim yoluyla yerine getirmeme ortada değil mi?.. (s.71,72)

Daha çok resmi yazışmalarla ilgilense de kriminal şefi Horst Poelzig paylaşım ve iğneli soruları ile romana aktif okuma katar. Diğer kriminal şefi Walburga Wolfsohn ise, sert tavırlı olduğu adar alaycı ve kıskançtır. Daha fazla bilgi ve kanıt isteği, komiser Karasu ve stajyer Claudia'ya sükûnetle yemek dahi yedirmez. Gözleri sürekli onlar üzerindedir. Şef Wolfsohn'un, genç kadının elbisesine iki defa dikkat çekmesi ve nereden aldığını sorması, beğeni kadar bir takıntıyı da düşündürür. Şefin imâsı, Claudia'nın stajyerliği, böylesi zarif ve pahalı bir elbiseyi alamayacağı üzerindedir. Elbisenin Türkiye'den bir armağan olması, Batılı imajını, şefin alayını, kıskançlığını ve Türk insanının modern kültüre yabancılığını kırmaya yetmiştir.

-Üzerinizde güzel bir elbise var.

-İltifatınız için teşekkür ederim. Bu Dries van Noten'ın 700 Euro değerinde kreasyonundan biri. Beğenmenize sevindim.

-...Bu harika kreasyonu nereden aldınız? (s.105,108)

Karasu ve Claudia ikilisi olay yeri incelemeleri arasında birbirini yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Görevli şube bedensel olarak bozulmuş bir cesedi göl dibinde tespit etmiş; vinçle göl dibinden çıkarılan düzenek şüpheli doğrulamıştır. "Ceset bir tür düzenek ile sabitlenmiş, düzenek zincirlerle sarılmış, zincirlere beton blokları sabitlenmiş... Ceset yaklaşık otuz yaşlarında bir kadına aittir. Cinsiyetini elin DNA analizi ile öğreneceğiz..." (s. 97,102) Adli tıp tabibi kurbanın Doğu bloğunda yetiştiği, Almanya'da yaklaşık iki yıl önce bir köprü ve iki seramik dolgu yaptırdığı bilgileriyle bazı öngörülerde bulunur. Ancak bunlar üçlü arasında önyargı ve cinsellik ağırlıklı bir tartışma başlatır.

-O üç artı üç eksik 25 yaşlarında idi. Ayrıca cinsel bölgesini tıraş etmiş... Kıl boyu üç günlük sakalı gösteriyor...

-Bunu tıraş edilmiş bir cinsel bölgeden mi çıkarıyorsunuz?

-Evet, elbette. Böylesi ortalama Alman kadınlarında neredeyse olağandışı...

-Bu görüşe nasıl varıyorsunuz? Bunlar bütünüyle önyargı. Yoksa siz homoseksüel misiniz?

-Homoseksüel mi? Ben dört yıldır evliyim. Ve iki çocuğumuz var.

-Cinsel olarak pekçok bağı homoseksüel bu suretle kendi arzularını bastırabileceğini düşündüğü için evleniyor ve aile kuruyor... (s.110,111)

Zaimoğlu, bir yandan tematiği yoğun argo ve cinsel ağırlıklı ifadelerle beslemesini, "canımı sıkan gerçekliği gizlemedim" (Persch, 2004: 88) ile özetler, diğer yandan karakterinden birini genel kabul görmeyen etik bir konuya müdahil eder. Şimdi sıra Claudia'dadır. Onun bu hususu eşeleyerek doktorun işine Batıda normal karşılanan bir eğilimi de karıştırması nükte ve gönderme ile esneklik kazanır. Lokantada yemek yedikleri sırada Claudia'nın siyah gömleklili, beyaz önlüklü, ince siyah ten çorabıyla zarif giyimli garson kızı süzerek dudaklarını yalayıp benzer bir konuyu paylaşması, hatta göndermede bulunması da aynı bağlamda okunabilir.

-Oo. Çok çekici görünüyor.

-Kim?

-Şu tatlı, şuradaki iştah kabartan dişi yaratık.

-Dar kafalı olmayın. Siz ellerinizi belinize koymaz mıydınız... Ayrıca böylesi eğilimleriniz olduğunu bilmiyordum.

-Oo, masumca davranmayın. Pekçok kadının yerel eşcinsel eğilimleri vardır...

-Benim kültür çevremle ne ilgisi var?

-Sizin ülkenizde durum farklı mı? Halifeler, paşalar, sultanlar... (s.117,118)

Kemal, Remzi ve arkadaşları çoktan serbest bırakılmış, modelli, modifiye araçlarıyla komiser Karasu ve stajyer Claudia'yanın yeniden karşısına dikilmişlerdir. Yemek esnasında onların sataşmalarını kontrol eden Karasu, faillerden bir diğerinin dosyasını incelemek niyetindedir. Claudia'nın serzenişleriyle ilgi beklediğini anlasa da öfke ile Manni'nin kabarık dosyasını aralar. İlk bulgu ve bilgiler adamın uyku tulumu içinde yanmış halde bulunduğu, otopside yüksek oranda alkol tespit edildiği, sigaranın sıvıyı tutuşturduğu yönündedir. Suç dosyası özetlenen Manni, böylesine kabarık dosyaya rağmen masumiyeti düşünülemez.

Manfred B., 6.5.1951'de Wuppertal'da doğmuş. 12.4.1965'te zor eğitilebilir gençler kurumuna verilmiş... İçe dönük, şiddet eğilimli... 7.9.1972 hırsızlık, 15.11.1972 hırsızlık, 23.12.1972 kavga, aşırı alkol, 4.2.1973 araba hırsızlığı girişimi, 6.4.1973 oniki ay korumasız mahkumiyet... 4.5.1975 hırsızlık, 3.6.1975 hırsızlık girişimi, 8.1.1976 hırsızlık girişimi, 14.5.1976 hırsızlık girişimi, Schleswig Eyalet Hastanesi'ne kabul... 1979 başlarında taburcu, 12.3.1981'e kadar alkolün etkisiyle yaklaşık ondört kafa yaralaması ve başarısız hırsızlık, 1985 ortalarına kadar yeniden hastaneye, mağaza hırsızlığı, ehliyetsiz ve alkollü araç kullanma, yaralama, huzur bozucu gürültü, mağaza hırsızlığı, hırsızlık girişimi... 1991 ve 1992 cinsel taciz nedeniyle dava hazırlık soruşturması, 1992 sonlarında hırsızlık girişiminde bir tutuklama bağlantısı ile yeniden hastaneye kabul, korumasız ikibuçuk yıl tutuklu kalma... 1.1.1996 huzur bozucu gürültü. 3.1.1996 alkol etkisinde eşyaya zarar verme. 5.2.1996 hafif yaralama... (s.120,121,122)

Gerek cinayet suçlusı Luis'in, gerekse şiddet eğilimli Manni'nin hapisane yerine psikiyatr tedavisine alınması, şiddete taviz ve emsal oluşturacağından uygulama oldukça komiktir. Komiser Karasu, ağır suçları ve suç makinesine dönmüş paranoyakları, "Çevre etkili suçlar. Bir gar serserisi diğerini tetikliyor..." (s.122) cümleleriyle özetlese de onların serbest bırakılma ya da dışlama yerine sosyal yardıma ihtiyaç duyduğu üzerinde durur. Devriye polislerin trafik kontrolü esnasında tahrik ve şiddetin kendilerine bir yarar sağlamayacağı, güvenlik şeridini işgal etmemeleri, huzuru bozacak şekilde gürültü yapmamaları uyarılarını dinlemeyen Remzi ve Kemal küfürler savurarak yeniden ortaya çıkması, büyük bir arbede başlatmıştır. "Hey, ne istiyorsun, faşist... Defolun, rezil herifler. Siz burada bir şey kaybetmediniz ki arayasınız... Aynasız domuzlar..." (s.123,124) Bu tahrikle çok sayıda genç polislere saldırmaya, onları yaralamaya, araçlarına zarar vermeye dönüşünce, serserilerin dağıtılması emri verilir. Bu arada araçların camları parçalanmış, teçhizatlar kırılmış ama Kemal, arkadaşları ve nihayet Remzi yakalanmıştır. Sorgulama hazırlığı yapılırken içilen kahve, Karasu ve Claudia arasındaki güveni, aşkın kapı çalmasını test eder.

-Siz böyle alıntı bir Türk gibisiniz.

-Ben Türk kökenli bir Almanım. (s.126)

Adli tıp doktorunun anlattığı otopsi anısı, bir yemeğin daha yarıda kalmasına yeter. Yine de farklı açılardan gösterdiği kafatasıyla saç rengi, yüz yapısı ve yaşın tespit edilebildiği, makyajla kurbanın imaj resminin çıkarılabildiği bilgisi havayı düzeltir. Ortada hâlâ bir ölüm nedeninin olmaması komiser Karasu ve stajyer Claudia'yı telaşlandırmıştır. Doktor da ikili arasında filizlenen duygusal etkileşimden haz etmez. Ofiste paylaşılan bulgu, veri, bilgi ve sezgiler yeni bir tartışma demektir.

-Saç rengini biliyoruz. Uzunluğunu da. Ekranda soluk, oval yüzlü, yirmi yaşın üzerinde omuzuna dökülen sarışın saçlı bir kadın görüyorsunuz... Şimdiye kadar bir zehir tespit edilemedi...

-Bu tamamıyla kanıtlanmamış bir iddia.

-Binlerce yıldır kadınlar kurbanlarını zehirle ortadan kaldırdı... (s.130)

Claudia'nın cesetten neden kurtulmak istendiğini öğrenmeye çalışması, daha doğru açıklamalar getirebilir, belki de bir tutuklama yapılabilirdi. Doktor ve Claudia kanıt üzerine fikir yürütmekle haklı olabilir, cesedin sarmalandığı üç kat kaput ve üzerlerine çizilmiş onyediyen resmin anlamı tek bir anlamda birleşebilirdi. Müslümanın yaratıldığı arınmışlıkta üç kat beyaz kefen giydirilerek ebedi âleme uğurlanır ama kumaş üzerine bir yazı yazılamaz, resim çizilemezdi. Komiser Karasu, hep bir geriden düşünerek Adli Tıp Enstitüsü ve gölet arasındaki mesafeyi "630 metre+34 kilometre" (s.139) görev evrakına kaydetmek durumundaydı. Araştırma sınırları içinde görev yapılabilecek olması, neyin kaçırıldığını ve neye yönelmek gerektiğini izah edemezdi. Kendilerine ulaşan bir sunum daveti, önemli bir yanılıgyı ortadan kaldırabilirdi. Davetliler Sanat Yüksek Okulu salonunda yerlerini alırken, Claudia'nın baştan çıkarıcı parfümü ve boynundaki küçük örümcek dövmesi komiser Karasu'yu etkilemiştir. Claudia fark edilmenin ve aldığı öpücüğün heyecanı içinde teşekkür eder. Artık aradığı güveni ve aşkı bulduğundan emindir. Okul müdürü sanatçı, resmi görevli, öğrenci, bayan, erkek bütün davetlileri uzun uzun selamladıktan sonra onyediyen resimden oluşan slayt gösterisi genel anlamda yorumlanacağı, resimlerin anlamlandırılmaya çalışılacağı üzerinde durur. Ancak bunun için iki farklı sanatçının birlikteliğine ihtiyaç vardır. İlk kat kaputun üzerinde 6, ikincinin 8, üçüncününse 3 resim vardır. Resimler komiser Karasu'ya barbarca gelse de hemen hepsi göl, cinayet çetesi, paranoyaklık, gece kavramını bütünlüyordu. Ortada net bir kanıtın olmaması, resimler üzerindeki sayıları anlamlı kılabilirdi. Ayrıntılarla çetenin 17. cinayeti şifrelenmiş olabilirdi. Kısa süren sunum sonrasında doktorun istediği gibi bir sonuç ortaya koyma çabası, komiser Karasu'ya sıkıcı, stajyer Claudia'ya fazla somut gelmiştir. Sanki yaşanan talihsizlikler ve onları izah için hazırlanmış bütün slayt bir sakadan ibaret gibidir. Evraklar toplanırken, Karasu ve Claudia artık birbirini tanıyan ve aynı duyguları

hisseden bir ikilidir. Claudia kendisini masal dünyasında bir roman figürü gibi hissederken, “Belki de aşık oldunuz.” (s.158) cümlesiyle Karasu’ya duygularını fısıldamakta; komiser Karasu arabasını büyük bir gürültü ile çalıştırarak oradan uzaklaşmaya çalışmaktadır. İkisi de bunalmış, garda kurulan tuzak tutmuş olsa da serseri gurubu hemen az ileride arabalarının ön tamponlarına oturmuş halde onları beklemektedir. Remzi ve Kemal’in adeta zafer kazanmışçasına küfürlerle sataşması, onları şaşırtmaz.

-Hey, Moruk. Tahkikat bitti...

-Tam gaz, Adamım, tam gaz... (s.158)

En kirli ve en ağır işleri kabullenerek Alman sanayisinin ayağa kalkmasında oldukça önemli paya sahip olmalarına rağmen, çağın göç psikolojisi değişmiş; karakterler, “kişilik kaybı ve kişilik değişimi” (Esselborn, 2004: 18) ile karşılaşmıştır. Eserdeki bu suç unsuru karakterler, sanrılarını gerçek zanneden terapi hastalarından, gasp ve şiddet üreten birer paranoyaktan öte değildir. Paranoya ya da paranoid kişilik bozukluğunun güvensiz ve kuşkucu oluşları, onların temel özelliğidir. Çünkü hemen hepsi, “her tür davranışı gerçekten uzaklaşarak yorumlamakta ve sosyal ilişkilerinde sürekli bozukluklara neden olmaktadır” (www.sabah.com.tr/09.04.2018). Cinayetlerin çözülememesi yeraltı dünyasının görünen suç makinelerinin birileri tarafından organize edildiğini, dolayısıyla madde dağılımı ve kullanımının engellenemediğini düşündürmektedir. Remzi ve Kemal’in şifreli, dil sorunlu/sloganlı sözleri, toplumun kıyısına düşmüşlüğü göstermektedir. Bu kısır döngülü hayat romantik yanıyla her kökenden yabancı için ilginç olduğu kadar karanlıktır. Duygusal yaklaşımların bu karanlığı aralaması, sadece beklentiden ibarettir.

3.4. Zaman

Nüfus artışları, gelişen teknoloji, tüketimin artması, yeni kaynak ve refah arayışlarıyla 20. yüzyıl, karanlıkları ve duygusuzluğuyla, “tıksinti çağı!” (Kökden, 1995: 51); nostalji, umut ve umarsızlıkları çoğaltmasıyla, “yeni, modern Ortaçağ özeni” (Eco, 2016: 145-146) ile tanımlanır. Dramatik, hatta trajik anlatılar ütopya, komedi ve hicivlerle yumuşasa da içlerinde hep insanın mahvı vardır. Şiddet olaylarının yaygınlaştığı 1990’lı yıllardan bir panorama çizen *Perde* romanı, diskoteğe yapılan baskınla başlar, çözüme tam olarak ulaşılmamakla sonlanır. Uyuşturucu şebekeleri hemen her sokakta, hemen her facianın müsebbibidir. Romanda çete üyelerine ulaşılmaya çalışıldıkça, araştırmalar cinayetlerle dolu karanlık bir dünya açıldıkça kararmaktadır. Aynı zaman dilimi içerisinde adli tıp doktorunun tespitlerine göre, “...en az bir, belki de iki yıl...” (s.25) önce vücuduna zincirlerle beton blok bağlanarak gölete atılmış otuz yaşlarında bir kadın, uyku tulumu içinde yanmış bir erkek cesedine, uyuşturucu ve tecavüz sonrasında cinayete kurban gitmiş genç kızlara rastlanabilmektedir. Çokkültürlü toplumda şiddet birlikteliği de getirmiş, “globalleşme ve göçün şekillendirdiği dünyada” (Pressemitteilung, 17.10.2001) kimliksizleşme öne çıkmıştır. Bu bağlamda kimlikler sıradanlaşırken, şiddet bu eserde olduğu gibi okuru kronolojik zaman ve psikolojik etkiyle geçmiş, şimdi ve geleceğe özgü düşünmeye zorlamaktadır.

3.5. Mekân

Romanın geniş mekânı Almanya ve Kiel şehri, dar mekânı ise, çoğunlukla Türklerin ve Afrikalı siyahilerin takıldığı, “5000 metrekaare alan ve dört dans salonuyla yaklaşık 5000 kişiye eğlence mekânı olan Kuzey Almanya’nın süper diskoteği Holla, Waldfee/Das Players’dır” (s.8,10). Kirli tezgâhlar burada kurulur, ölümcül pazarlıklar çılgın eğlencelerin gölgesinde burada yapılır. Sırlarla dolu bir diğer mekân, Kiel’den 20 km. uzaklıktaki Lütjenburg yakınlarında geniş yapraklı ağaçlarıyla, “takriben 50 metre derinliğinde... kriminal polisın beden yapısı bozulmuş cesedi dibinde tespit ettiği...” (s.18) bir orman içi bir göletidir. Luis’in ağına düşürdüğü genç kıza, “mega parti yaptıkları metruk evi...” (s.69) iğfal ve sonrası gelişmelerin mekânı, Manni’nin kendi uyku tulumunda yanmış olarak bulunduğu park, bir diğer mekândır. Farklı mekânlarda yaşanan insanlık dışı üç olay, araştırma ve inceleme mekânlarında aydınlanmaya çalışılır. Bunlar Kiel merkez garı, polis karakolu, adli tıp merkezi, Alten Markt’ta bir lokanta ve çizimlerin sunuma aktarıldığı sanat yüksekokuludur. Olayların geçtiği yerler, kişilerin karakter yapıları ve ruhsal durumlarıyla uyumlu, kurbanı gizleyecek kertede karanlıktır. Bulguların sanat yüksekokulunda sunuma dökülmesi, olayların ve mekânların gizemlerini açığa çıkaramamıştır.

4. DEĞERLENDİRMELER, TARTIŞMALAR

Kırsaldan modern topluma gelişle yaşanan, “kültür şoku” (Kuruyazıcı, 2001: 5) önemli ölçüde geride kalmışsa da Türklerin kültürel değerleri görmezden gelinerek, yalnızca işgücü olarak algılanması, aynı yerleşim birimlerinde iç içe yaşama kaygısını önelemektedir. Üçüncü kuşağın sanatçıları bu kaygıyla eserlerine imgeler yüklemiş; “günümüz Alman edebiyatını içerik ve konularıyla genişletmiş” (Ölz, 1992: 12); hatta, “dilsel bir yenileme” (Friedrich 1986: 8) sağlamıştır. Türk kökenli bir komiserin, “kat ve kat

kaputa sarılarak, derin bir orman göletine atılmış kadın cesedini bulması, hatta sanat tarihi raporu ile sıkıcı hale getirilen olayı aydınlatması” (<https://www.tagesspiegel.de/16.01.2004>) üzerine kurulu *Perde* romanı, yakılan mangallar ve romantik esinle tema geriliminden uzaklaşır. Alman toplumundan soyutlanma ve öze dönme eğilimiyle doğan bu tür eserlerde, “Türklerin dışlandıkça Almanlardan uzaklaşıp kendi kültürel kimliklerine sığındıklarına” (Suvağci, 2019: 135) dikkat çekilmişse de toplumun dışına düşenlerle yaşayanlar da yok değildir. Ebeveynler Türkiye’ye dönme umutlarını aile bireylerinin iş, aile, konut, geçim sıkıntısı gibi durumlara bağlarken, yeni kuşak devam eden sorunlara rağmen uyum ve gelecek kaygısını yenmeye çalışmaktadır. Eserde davranış ve sözleriyle yabancı, öz kimliklerini koruma özenleriyle Türk gençler, yerlerini aynı havayı soluduğu insanlarla aynı ve karşıt guruplarda alabilmektedir. Yeni gurupların aynı hikayeyi, hikayelerininse aynı kaderi taşıması, gelecek kaygıları kadar belirsizdir.

Yabancı kültür coğrafyasında yaşamının bir sonucu olarak başlayan Almanca Türk Edebiyatı, dışlanmaya karşı koymanın uzun soluklu bir duyurusudur. Ne toplumsal gelişmelerden ayrı görülebilir, ne de kendi içinde tesadüfen geliştiği düşünülebilir. Yüksel Kocadoru’nun ifadesiyle, “Yazın bazen bir belgedir, bazen ise toplumsal olayların en yakın şahidi” (Kocadoru, 2003: 4). Çok kültürlülük bağıyla artık Almanlar için de bir değer haline gelmiştir ki, “bu edebiyatın Alman edebiyatını birçok yeni unsurla zenginleştirip yeni boyutlar kazandırdığı” (Kocadoru, 1997: 144) paylaşılmaktadır. Sorunların gelişme koşutluğuna Türklerin konması, fail ve suçluyu aynı tabelada gösterme anlamına geldiği için Almanlaşmış da olsalar suç listesine doğrudan Türklerin yazılması yanlıştır. Çünkü onların ele vermediği Kankalarının çoğu Alman vatandaşıdır. Dolayısıyla uyuşturucu kullanımı ve dağılımı yaygınlaştıkça, suçlular eklemlemekte, hikaye uzamaktadır. Daha geniş bir ifadeyle, modern hayat tarzı ve bunalım, çıkışı zor bir dünyaya evrildikçe, sokağın güvenliği elden gitmektedir. Kanak aksanlı ifadeler özgün dilde kullanılarak Alman Dili’nin yapısı farklılaşmaktadır. Aşağılayıcı Kanak etiketi, zaman sonra Türklerin yakasına yapıştırılmış olsa da Alman gençler tarafından da kullanılmakta, dil kendi içinde renklenerek zenginleşmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Alman siyasi iradesi Türkleri Alman toplumunun bir parçası gördüğünü ifade ederek çokkültürlü yapıyı önemse de ülkede giderek daralan iş, konut, ekonomi ve sosyal sorunları izah edememektedir. Genel bir kanı oluşturmaya da Türklerin olumsuz gelişmelerin sorumlusu/suçlusu olarak anılması ya da gösterilmesi, karşı tepkileri getirmektedir. Bir şekilde toplumun kıyısına düşen çoğu Türkün karşı tepki verme yerine suça bulaşmış, yasal takip altında bulundurulmuş guruplara katılması ise daha derin ve etkin bir faciayı, kaybı tanımlamaktadır. Bu iki olumsuz imaj, potansiyel suçluyu teşkil ettiği için iş başvurularında köken ve din bağına dayandırılarak ayrımcılık yapıldığı, ırkçı eğilim ve çetelerle yaygınlaşan şiddet görmezden gelinmektedir. Böylece kriminal vakalar giderek artmakta, bu kurguda eserlerin yazımı artmaktadır.

Ulli, Manni, Freibeuter, Luis, Remzi, Kemal ve Afrikalı sosyalleşme imkânlarından ve madde bağımlılığı tedavilerinden yararlanamamış şiddet eğilimli gençlerden sadece birkaçıdır. Sosyal toplumun sağlıklı bireyleri gibi onlar da iletişimin hızına koşut olarak hızlı bir hayatın içindedirler. Kısa ifadelerle iletişim kurarak yaptıkları işi gizledikleri gibi arkadaş çevresini de ele vermezler. Bu yolla kendi güvenlerini sağlasalar da bağımlılıkları sosyal hayatı huzursuz etmeye, özellikle yabancıyı av seçmeye, eylemlerinde plânlı oluşturmaktadır. Bu suç makineleri benzer şiddet olaylarına kötü emsal oluşturmaları bakımından tedavi kadar insanın yaşam hakkını elinden almalarıyla cezayı da hak etmektedir. Aksi halde paranoyakların sayısına koşut olarak kurban sayısının da artacağı muhakkaktır. Torbacılık, çanta taşımacılığı yaptırılan, deşifre olmalarıyla birlikte gözden çıkarılan, hatta polislin eline kanıt geçmemesi için öldürülen, inceleme ve tespit raporları eşliğinde ülkelerine cenazesi gönderilen çok sayıda genç olduğu bilinmektedir. Çünkü modern dünyanın labirentleri önce yabancıyı, sonra ideallerini parçalamakta; kimliklerin önemi ortadan kalkmaktadır. Kısa sunum örneğinde görüldüğü gibi doktor istediği yönde bir sonuç otaya koymaya çalışması, ustalığın gücüyle maskenin düşmesine mani olamamıştır. Kaldı ki Zaimoğlu’nun da gelişmelere bakış açısı, yazarlığı niteliğinde bir ressam olması, yaşanan talihsizlikleri inceleme ve araştırmalara açarken, hafifmeşrepliği alaycı sunumlara almayı, kısır şakaları kolaylaştırmaktadır.

Zaimoğlu romanda önyargılarla, modernitenin çarpık toplum yapısıyla ve tutucu gelenekselliklerle hesaplaşırken, hedonizme ve eğlence görünümü batakhane hayatı eleştirir. İnsanın parçalanmışlığına kayıtsız kalamadığı için olay yeri, polisiye temalı eserleri önemser. Kuşak değişimlerinin mayaladığı dil ile çelişkili yaşamları yansıtarak göç ve göçmenliğin dönüşümüne ışık tutar. Giderek küreselleşen dünyada kültürel asimilasyona uğramamak giderek zorlaşsa da yabancıların göç çilesinin anlaşılması beklenmektedir. Zira sorun siyasal bağlamı sosyal bir sorundur. Çağın temel sorunu bu olduğuna göre azınlık-çoğunluk

sınıflamalarından önce insan vasfı önemsenmelidir. Kaldı ki tarih ayrımcılığın insancıl yaklaşımlar getirdiğine asla tanık olmamıştır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Y. (2011). Yeni Vatanda Dini ve İdeolojik Yapılanma Almanya'daki Türk Kuruluşları. İstanbul, Şehir Yayınları.

Can, Ö. (2007). "Feridun Zaimoğlu'nun Leinwand (Perde) ve Zwölf Gramm Glück (Oniki Gram Mutluluk) Adlı Eserlerinde Sözdizimsel ve Anlamsal Öncelemeler", Anadolu Üniversitesi-Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir.

Çakır, M. (2012). "Türklerin Alman Kültüründeki İmajı", (Ed.Zehra Gülmüş), Türk Alman İşgücü Anlaşması'nın 50.Yılında Almanya Türkleri, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 2581, Yurtdışında Yaşayan Vatandaşların Sorunları Araştırma Merkezi Yayınları Yayın No: 3.

Ecevit, Y. (2001). "Türk Edebiyat Eleştirisi / Bir Sistemleştirme Denemesi", Nazan Aksoy vd., Çağdaş Türk Yazını 1, (Yay. Haz. Zehra İpşiroğlu), İstanbul: Adam Yayınları.

Eco U. (2016). Ortaçağı Düşlemek, İstanbul, Can Yayınları, 5. Baskı.

Ekici, S. & Tuncel G. (2015). "Göç ve İnsan", Birey ve Toplum, Bahar, 5 (9) 9-22.

Esselborn, K. (2004). "Deutschsprachige Minderheitenliteraturen als Gegenstand einer kulturwissenschaftlich orientierten interkulturellen Literaturwissenschaft", Die andere Deutsche Literatur, (Hrsg. Manfred Durzak und Nilüfer Kuruyazıcı), İstanbul Vorträge, Königshausen & Neumann GmbH, Würzburg.

Friedrich, H. (1986). Chamissos Enkel-Literatur von Ausländer in Deutschland, DTV Verlag, München.

Hahn, H. H. & Hahn, Eva. (2004). "Nationale Stereotypen. Plädoyer für eine historische Stereotypenforschung", in: Hans Henning Hahn (Hrsg.): Stereotyp, Identität und Geschichte. Die Funktion von Stereotypen in gesellschaftlichen Diskursen, Frankfurt am Main. 17-56.

Kökden, U. (1995). Tiksitni Çağı, 1. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kuruyazıcı, N. (2001). "Almanya'da Oluşan Yeni Bir Yazının Tartışılması", Gurbeti Vatan Edenler-Almanca Yazan Almanyalı Türkler, (Yay. Haz. Mahmut Karakuş, Nilüfer Kuruyazıcı), Birinci Baskı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları / 2659, 3-24.

Manyu, L. & Frieze, I. H. (2012). "Before The Big Decision: Psychological Theories on Premigration Motivation", Immigration Poliscies, Challenges and Impact (Ed. E. Tartakovsky), New York: Nova Publishers. 3-27.

Mauriac, F. (1962). "Roman I", Din ve Sanat, (Yay. Haz. Burhan Toprak), İstanbul, Varlık Yayınları, Sayı. 923. (Diğer Yazarlar: Luis Massignon, François Mauriac, Bernard Groethuysen, Henry de Montherlant, André Suarès, Burhan Toprak)

Ölz, J. (1992). "Frau, Fremd und dann noch Literatin" Kultursprünge, Nr. 3-Frühling 1992, Bregenz.

Pazarkaya, Y. (2001). "Yazın Açısından Almanya'nın Birleşmesi-Türk ve Alman Topluluklarının Kaynaşmasında Ayrışım", Gurbeti Vatan Edenler-Almanca Yazan Almanyalı Türkler, (Yay. Haz. Mahmut Karakuş, Nilüfer Kuruyazıcı), Birinci Baskı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları / 2659, 61-71.

Persch, P. (2004). "Identität ist Tofu für Lemminge", Der Deutschunterricht. 56, 5. 87-90.

Polat, T. (1992). "Ötekiler Anlatıyor", Hürriyet Gösteri. 12-13.

Sirkeci, İ. & Yücesahin, M. M. (2014). "Türkiye'de Göç Çalışmaları", Göç Dergisi, Cilt.1, Sayı.1. 1-10.

Suvağci, İ. (2019). "Almanya'daki Türk Yazarların Hikayelerinde Türklerin Almanya'ya Uyumu", Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı. 13. 116-138.

Unutulmaz, K. Onur. (2015). "Gündemdeki Kavram: Göçmen Entegrasyonu-Avrupa'daki Gelişimi ve Britanya Örneği", (Ed. S.G. -N.A. Şirin Öner), Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Tartışmalar, İstanbul: İletişim Yayınları. 135-160.

Uyan, D. B.İ., "Metafor ve Ekslibris", Uluslararası Ekslibris Dergisi, 3(5).

Yücel, T. (1995). Anlatı Yerlemleri, 2. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yücel, T. (1982). Yapısalcılık, İstanbul: Adam Yayınları.

Kocadoru, Y. (2003). Geçmişten Günümüze Almanya'da Almanca Yazan Türkler ve Emine Sevgi Özdamar, Eskişehir: Rema Matbaacılık.

Kocadoru, Y. (1997). "Almanca Konuşulan Ülkelerde Alman Dili'nde Ortaya Çıkan Türk Edebiyatının Dünü ve Bugünü", Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1-2, Güz, (a). 141-147.

Zaimoglu, F. (2004). Kanak Sprak, Rotbuch Verlag, 6. Auflage, Hamburg.

Zaimoglu, F. (2003). Leinwand, Rotbuch/Sabine Groenewold Verlage, Hamburg.

Zaimoglu, F. "Interview Udo Löffler-Sprache ist Dosenöffner", Die Tageszeitung, TAZ-BERİCHT, Nr. 6948, 08.01.2003.

Dergi ve Gazeteler

Buchjournal, 2/2001. Schweizer.

Der Spiegel, Nr. 47, 20.11.2000.

Der Spiegel, 24. März 2005.

Frankfurter Allgemeine Zeitung-FAZ, Nr. 262, 11.11.2003.

Helle, J. & Çakır, U. Deutsche Welle, "Almanya'nın Geleceği Göçmenler, Göç Ülkesi Almanya"; (Erişim: 10.09.2012).

Hürriyet-Pazar, 30.01.2005.

Interkulturelle-Verlockende Jugendarbeit, 10.12.1997.

Köksal, Gürsel "Almanya'da Aşırı Sağın Öldürdüğü Türkler", (Bkz.https://m.bianet.org; 24.11.2016); (Erişim: 10.03.2019).

Ost-West-Wochenzeitung, 26.05.2000.

Pressemitteilung in Münster, 17 Oktober 2001.

Tagesspiegel, 16.01.2004; Stefan Kraft, "Leinwand, Grill und blonde Haare", (Bkz.https://www.tagesspiegel.de); (Erişim. 20.10.2006)

Medya Kaynakçası

https://www.faz.net/aktuell/feuilleton; 11.11.2013; "Die Praktikantin des Kommissers"; (Erişim. 20.05.2016)

https://www.medikalakademi.com.tr ; (Erişim. 27.06.2019)

www.sabah.com.tr; 09.04.2018 ; (Bkz.https://npistanbul.com) ; (Erişim. 27.06.2019)